

KULONFÉLÉK.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister közelebbről egy üdvös rendeletet bocsátott ki, mely szerint az 1892—93-dik tanév kezdetével a tanítóképző intézetekben a különböző vallásfelekezetek egyházi énekei is taníttatni fognak, mivel a néptanítók nagyrészének kántori teendőket kell végezniök. És hogy ez intézkedésének minél nagyobb sikere legyen, felhivja az egyházi főhatóságokat, hogy a képezdei növendékeknek az istentiszteletek alkalmával az egyházi szertartásokban való segédkezést engedjék meg. Mi csak örömmel fogadjuk a Nagyméltóságú Minister urnak e valójában czélszerű intézkedését. Egyh. K. Tanácsunk meghatározta, hogy készséggel nyújt alkalmat e cél megvalósítására.

A magyarországi ev. ref. egyház egyetemes zsinata 1891. dec. 5-én megnyilott első, és 1892. márt. 8-án megkezdett második ülészakán átvizsgálta s néhány pontban lényegesen is módosította a debreczeni zsinaton törvénybe iktatott alkotmányát. Novemberben tartandó harmadik ülészakára az egyházkerületek által beterjesztett elvi fontosságú indítványokon kívül csak az iskolaügy törvénybe foglalása maradt. Kiválóbb jelentőségű határozatai a lefolyt két ülészakának a népesebb egyházaknak meghatározott arány szerint több szavazattal felruházása a presbyteriumok által történő választások alkalmára; az egyházi bíróságok hatáskörének a fegyelmi ügyeken kívül a közigazgatási ügyekre való kiterjesztése; a lelkészválasztásoknál a kijelölés eltörlése és a pályázat nélkül, vagyis egyenes meghívás által való választásnak is megengedése; annak kimondása, hogy a konventi képviselők ezután mindenütt a kerületi gyűléseken, viszont a zsinati képviselők jövőre Erdélyben is a presbyteriumok által választassanak; végül egy protestáns tanárképző intézetnek Debreczenben s egy egyetemes jellegű ref. theologiai facultásnak Kolozsvárt való létesítése, illetve ennek lehetővé tételére és tervzet elkészítésére egy bizottság kiküldése. A debreczeni tanárképző intézetre, e határozat meghozatala után, Szász Domokos, erdélyi püspök 500 frt, gr. Dégenfeld József, az alsószabolcs hajdui egyházmegye gondnoka pedig 300 frt. alapítványt tett.

A hunyadmegyei (déval) unitárius leányegyházban ápr. hónapban tartott közgyűlésen a kebli tanács újra alakíttatván, megválasztottak: gondnoknak: *K. Sándor József*; pénztárnoknak: Radó János; jegyzőnek: Szinte Gábor; kebli tanácsosoknak: *K. Sándor Lajos*, *Konez Gyula*, *Egyed Mózes*, *Kibédi Lajos*, *Szentiványi Gábor*, *Szentirmay Alajos*, *Veres József*. A leányegyház husvét másodnapján urvaesorával összekötött istentiszteletet tartott, mely alkalommal Péterfi Dénes pap afiát és a Kebli Tanács több tagját Szentiványi Gábor és neje Maros-Solymoson látták szivesen ebédre.

Egy hires kántor. Domboi Székely János 1677. sept. lett a kolozsvári collegiumban tógás diák. 1680. április 1-én iklódi Tholdalagy András unitárius főurhoz ment kántornak, orgona és hárfajátszó mesternek. E művészete valamint szép éneke által annyira megnyerte patronusa tetszését, hogy ez nemességet szerzett neki; a czimer-levelet Apafy Mihály 1684. mart. 4-én állította ki Fogarasban. A czimert közli és leírja dr. Szendrei János az *Archaeologiai Értesítő* f. 1892. évi ápr. számában 142. l. Ezen az orgona előtt áll maga Székely János. „Ruházata hosszú, tersednen alól érő lilaszín mente v. dohnány, mely körös-körül szürke prémmel van szegélyezve, nadrága sötétszürke, csizmája fekete magyar csizma. Feje fedetlen. Kezével az orgonán játszik és énekelni látszik. Az orgona tulsó oldalán a harangozó a fujtatót huzza.“

Ez adatból kitűnik, hogy milyen volt egy mester ünnepi öltözete s hogy unitárius templomban is volt már a 17-ik százban is orgona.

Kőváry László áldozat-kész isk. felügyelő gondnok a „tanári nyugdíj“ növelésére 100 frotot adományozott amaz összejövetel emlékéül, melyet az 1841-ben végzett osztálytársaival 1890. september 1-én tartottak.

Katholikus hit. Egy angol katolikus püspök nem régen Japánba utazott, hol éppen tanúja volt egy borzasztó földrengésnek. Haza jövén, leírta e földrengést s a többek közt így ír: „Bizonyosan Isten kormányozta e földrengést az ő ígéje terjesztéseért, mivel a Buddha követői, az őik templomukba szaladtak abban a reményben, hogy a Buddha képe megvédi őket; de a templom összeomlott, sokan ott vesztették életüket és ez nagy mértékben megingatta hitöket.“ Vajjon mit mondott volna e püspök, ha egy buddhista így nyilatkozott volna a lissaboni földrengés után, midőn ez a physikai hatalom a keresztényeknek sem kedvezett? . . .

A budapesti unitárius egyh. község értesítője 1891-ről. Szerk. Derzsi Károly. A gondosan összeállított kimutatás szerint a budapesti ekkla lelkési és más alapjai együtt: 29557 frt 71 kr. Évi bevétel:

4984 forint 26 kr., kiadás: 4148 forint 23 kr. Lelkek száma: 1095, melyből mintegy 450 budapesti. — A hódmező-vásárhelyi I. egyház vagyona 6042 forint 49 kr., léleksz. 527. Orosházi fiók egyház 136 forint 44 kr., I. sz. 97. Mezőberény v. 2500 forint., I. sz. 152. Polgárdii v. 646 forint 85 kr., I. sz. 264. Vilonya v. 159 forint 89 kr., I. sz. 61. Magyar-Lád I. sz. 44.

Homoródkarácsonfalvi Kovács Ferencz, nyugalmazott korondi pap, a folyó év elején, szélhűdésből támadott négy évi fekvő betegség után meghalt Alsósímfalván, hol élete utolsó idejét meglehetősen elhagyatottságban töltötte. A néhai nem magaslott ki, de a kötelességteljesítésben akárhányaknak, kik pedig szeretnek sokat beszéltetni magukról s nagy garral hirdetik kicsinyes tényeiket, példányképe lehetne. Annyi ideig szolgálta anyaszentegyházát odaadó hűséggel s példás becsületességgel, a mennyi akárhányaknak egy életidő gyanánt is elégséges volna s hozzá még olyan egyházban legnagyobbbrészt, a hol a lélekszám s ebből folyó kötelesség bőven meg volt, de híveinek általában szegényes volta miatt bizony a jutalom nem volt valami busás.

Kovács Ferencz H.-Karácsonfalván 1800-ban egyszerű székely szülőkötől született s már 22 éves korában, tanulmányait Sz.-Keresztúron és Kolozsvártt bevégezve, egyházi szolgálatban találjuk, mint tarcsafalvi mestert. Öt évi itten folytatott mesteri szolgálata után Gagya vitetett papnak, hol szintén 9 évig szolgált, az urnak igáját gyönyörűséggel hordozván. Innen 1836-ban Korondra ment papnak s ott mint tényleges pap 1874-ig, tehát 38 évig folytatta kedvelt hivatalát; és így egyházi szolgálatban tényleg 52 esztendőt töltött. 1874-ben egy harmad kepe élvezete mellett nyugalomba vonult, de azért minden lehető alkalmal teljesítette a papi szolgálatot a legnagyobb készséggel. Keméndi Anna asszonynyal a jobb időkben egy kis vagyonkát gyűjtögetett volt; de ezt felemésztette a szolgálaton és fizetésen kívüli állapot, meg a hosszas betegség. Méltó volna tehát, hogy özvegyéről se feledkezzék meg az egyház annak, ki egész életét s munkabíró napjait, mint hű vitéze az egyháznak, egyházi szolgálatra szentelte.

Az elhunyt hű öreget Németh István alsósímfalvi pap temette el s porai a kiskadácsi családi sírkertben pihennek. Legyen csendes nyugalma! Hű volt, a szó valódi értelmében, hű volt a kevesen s hiszem, többre bizatik az Istennek országában! — *i. - n.*

Pál Mózes, nyugalmazott szováthi lelkész f. é. mart. 28-án hunyt el Vargyason, 72 éves korában. A megboldogult hív szolgálja volt egyházunknak s hű fia hazánkknak. A szabadságharcot mint magyar honvédtűzér szolgálta végig. A forradalom lezajlása után Székely-Keresztur

papi állomására ki volt ugyan nevezve, de az üldözések elől bujdokolva, állomását nem foglalhatta el. Később a szováthi unitár. egyházközség papjává lett. Itt 37 évet szolgált hűséggel és sok eredménnyel; mint pap és lelkes hazafi folyton a magyarság ügyéért buzgott. Ezelőtt két évvel nyugalomba lépven, vejénél Kisgyörgy Sándor vargyasi papnál vonult meg s itt halt el végelgyengülésben. Temetése nagy részvét mellett márt. 30-án ment végbe. A temetési szertartást Ajtay János homoród-almási lelkész végezte, méltóan emlékezve meg az elhunytól, mint hív emberéről a családnak, hazának és egyháznak, Halálát hű özvegye Gothárd Krisztina, két leánya, vői s több unokája gyászolják. Legyen áldott az igaznak emlékezete!! (.....s.)

Budenz József tudós akadémiai tag és budapesti egyetemi tanár ápr. 16-án elhalálozott. Nagy Lajos kolozsvári unitárius főisk. tanárral kezdődött az az ismeretség Göttingában, melynél fogva e külföldi tudós a magyar nyelvet mind inkább megszerette és később hazánkba jött.

Gyász hírek: *Paget János*, gyéresi földbirtokos, a II. oszt. vaskorona- és a francia becsületrend tulajdonosa f. évi ápr. 10 † 84-ik évében. Fennebb külön nekrológ szól róla. Később életrajzát is adni fogjuk. Unokája *Paget Ilona*, Széki Gróf Teleki Lászlóné, unokaöccse: *Paget Oliver* szókefalvi birtokos. — *Iszlai Márton* tanító és karnagyot váratlan csapás érte, két kis leányuk: Berta és Erzsi egymás után történt hirtelen elhalálózásában.

Építaphium. Anyósom: Nagy Józsefné, Szöcs Ráchel sirkövére:

Jó anya, hű feleség, a kit e sír rejt kebelében:

A kegyelet viraszt porhüledéke felett.

Oh, ne sirassátok nagy bűba merülve a jó nőt:

Munkás élet után édes a megpihenés.

A hű férj emelé az oszlopot sirja felébe:

Szent emléke jelül tört szive romjainak... *Rédiger Géza.*

Pályázat. Az államilag segélyezett kolozsvári unitárius főgymnáziumhoz a jövő tanév kezdetével beállítandó latin-magyar nyelvi tan-
székre pályázat hirdettetik. Javadalom: 1000 frt fizetés; 300 frt lakás pénz, esetleg természetben levő lakás. A kinevezendő rendes tanár egyelőre két évi próbaidőre alkalmaztatik 800 frt fizetés, 150 frt lakpénzzel, kivéve azt az esetet, ha már is rendes tanár volt. Az unitárius vallású pályázók vallásukat s tanári képesítésüket, igazoló bizonyítványokkal felszerelve s a vallás- és közoktatásügyi minister urhoz czimzett folyamodványukat f. é. jun. 1-ig. Unitárius püspök Főt. Ferencz József urhoz küldjék Kolozsvárra. — Az Unitáriusok E. K. Tanácsnak Kolozsvárt 1892-ben márt. 20-án tartott üléséből. Ferencz József püspök, Kovács János h. tanügyi jegyző.

AMERIKAI ALAPÍTVÁNY.

(*Channing tanári szék-alap.*)

Folyó évi ápril 7-én tartott E. K. Tanács ülésében Főt. Ferencz József püspök ur egy 4.383 dollárról szóló utalványt (10.600 frt) jelentett be, mely összeget az Amerikai Unitárius Társulat titkára Tiszt. Grindall Reynold ur küldött Bostonból. Ez összeg ama felolasások utján gyült, melyet Kovács János tanár, mint az amerikai unitáriusok, s más szabadelvü keresztények nemzeti konferentiájára küldött képviselő, félévi ott tartózkodása alatt (1882—1883) tartott. Az alap az Amerikai Unitárius Társulat gondozása alatt a „Kidderés Peabody“-bankban kamatozott, s most a főtisztelendő püspök ur utánjárására és felkérésére elküldetett.

Az E. K. Tanács örömmel vette tudomásul e jelentést s az amerikaiak kikötéséhez képest meghatározta, hogy a kolozsvári főiskolánknál a „Channing“ nevére felállítandó tanári szék javára tovább kamatoztassék s a titkárnak köszönőirat küldését s egyuttal Kovács János tanárnak ujabban is elismerését mondotta ki.

Hadd legyenek itt külön lapon megörökítve ama városok és adakozók nevei, hol és a kiktől az alapítvány gyült: *Providence*, hol a Richmond-család s még mások a „Richmond Anna“-alapot egészítették ki. *Montreül, Canada*, *Molson J.* 100 dollár, *Stephens G. W.* 100 dollár, *Buffalo* 135 dollár, *St. Louise* 150 dol., *Baltimore* 180 dol., *Cleveland* 70 dol., *Philadelphia* 100 dol. (Dr. Furness eklézsziájában). *New-Yorkban*, *Collyer Róbert* eklézsziájában 100 dollár, *Brooklynban* Dr. *Putnam* eklézsziája 300 dol., *Salembe* North Society 250 dol., *Cambridgeben* a *First Parish* eklézsia 160 dol., *Miltonban* 10 dol., *Somervilleben* 20 dol., *North-Eastonban* *Ames O. A.* 100 dol., *Ames Fred.* 300 dol., *Ames Olivérné* s leánya *Helén* 600 dol., összesen *Nort-Eastonban* = 1.000 dol. *Bostonban* a *Dr. Herford-Brook Arlington* eklézsziája 300 dol., *Dr. Ellis Rufus First Church* eklézsziája (Boston) 228 dol., *Wolcott Huntington* asszony *Bostonban* 100 dol., *Medfordban* *Stearns Mária* asszony 50 d., *Hunt* asszony 5 dol. Egy jó barát 10 dol., *Sonneschein* magyar rabbi *St.-Louisban* 5 dol. Ezekon kívül még adakoztak *Detroit-Chicago*, *Madison*, *Cincinnati*, *Meadville*, *Washington*, *New-Port*, *Lowell* városokban.